

Nr 158.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående försäljning av områden från kungsladugården Skälby i Kalmar län; given Stockholms slott den 31 mars 1916.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

dels att ett å en av arkitekten greve S. Cronstedt upprättad kartskiss till folkpark föreslaget område med undantag av lägenheten XII må med en areal av 61.233 hektar från kungsladugården Skälby om 5 mantal i Kalmar socken med utjorden Värnsås i Kläckeberga socken av Kalmar län försäljas till staden Kalmar mot en köpeskilling av 40,200 kronor att betalas kontant vid tillträdet samt i övrigt under de av departementschefen i statsrådsprotokollet föreslagna villkor;

dels ock att de å nämnda kartskiss upptagna lägenheterna IX, X, XI och XV må från samma kronoegendom mot nedan angivna köpeskillingar försäljas, lägenheten IX till konsuln J. Jeansson mot 2,475 kronor, lägenheten X till doktorn Hj. Ringberg mot 634 kronor, lägenheten XI till kontoristen K. Bergvall mot 176 kronor och lägenheten XV till handlanden O. Abramson mot 471 kronor, alla köpeskillingarna att betalas kontant vid tillträdet, samt i övrigt under de av departementschefen i statsrådsprotokollet föreslagna villkor.

Bihang till riksdagens protokoll 1916. 1 saml. 136 häft. (Nr 158.) 1

De till ärendet hörande handlingar och kartor skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Johan Beck-Friis.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31
mars 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet friherre Beck-Friis anförde:

Vid en år 1912 av domänintendenten i Kalmar län med biträde
av vederbörande uppskattningsmän hållen uppskattningsförrättning för
förnyad utarrendering för statsverkets räkning av kungsladugården
Skälby om 5 mantal i Kalmar socken med utjorden Värnsnäs i Kläcke-
berga socken av nämnda län begärde Kalmar stad att få inköpa det
område av egendomen, som utgöres av den del av den så kallade Tall-
hagen, som begränsas i norr av den så kallade Mossbergs väg ut
till Kalmarsund, i öster av Kalmarsund, i söder av stadens mark och i
väster av allmänna landsvägen och Kalmar sockens skolhusplan samt
å ett i stadens ansökning åberopat, av förste lantmätaren O. Bergström
upprättat utdrag av en av distriktslantmätaren J. Gezelius år 1911 över

*1912 års upp-
skattning.*

egendomen upprättad karta utmärkts med gredelina gränslinjer. Detta område innehåller enligt förste lantmätaren Bergströms uträkning 83.944 hektar och omfattar följande ägor (de romerska siffrorna och ägofigurerna härnedan återfinnas även å ovanberörda karta av år 1911):

VI Brändtorpet	4.366	hektar
VI a) del av torpet Moen	2.180	»
XVI fabrikören Ax. Åhmans lägenhet	0.280	»
kapten Jonssons d:o (fig. 356).....	0.033	»
torpet Gröndal	3.010	»
» Jutnabben	1.563	»
del av torpet Svensknabben	1.631	»
XII arrendatorn A. le Grands lägenhet	1.350	»
XIII grosshandlaren Ragnar L. Jeanssons lägenhet	2.050	»
XIV stationsinspektoren Karl Eks lägenhet	1.420	»
XV handlanden Olof Abramsons lägenhet	0.262	»
domkyrkovaktmästaren A. F. Schantz' lägenhet (fig. 378)	0.042	»
Holmar (fig. 451, 453 och 454)	0.782	»
Svinö norra udde med holmar	6.646	»
Övrig avrösningsjord	57.532	»
Vägar och impediment	0.797	»

I anledning av stadens ansökning och sedan ett flertal lägenhetsinnehavare och torpare under egendomen, däribland innehavarna av torpen Brändtorpet, Olstorp, Oxhagstorpet, Moen, Funkabotorpet och Svensknabben, vid förrättningen begärt att få inköpa av dem innehavda områden, föreslogo uppskattningsmännen försäljning till innehavarna av bland andra lägenheter, om vilka vidare ej är fråga, Brändtorpet samt Åhmans, le Grands, Jeanssons, Eks och Abramsons lägenheter, samtliga utom Åhmans och Jeanssons med någon tillökning utöver ovannämnda innehav, och saluvärderade Brändtorpet till 11,080 kronor, Åhmans lägenhet XVI till 273 kronor, le Grands lägenhet XII till 1,547 kronor, därav för skog 263 kronor, Jeanssons lägenhet XIII till 1,708 kronor, Eks lägenhet XIV till 1,432 kronor och Abramsons lägenhet XV till 314 kronor. Torpet Moen, som är beläget mitt för uppkörsvägen till gården, ifrågasattes skola bibehållas till gården, enär det fortfarande vore behöfligt såsom dagsverkstorp, vartill komme, att det ej vore önskvärt att få en mängd lägenheter in på gården, vilket ej kunde undvikas, om torpet försåldes. Till försäljning åt Kalmar stad till en blivande folkpark föreslogo uppskattningsmännen det återstående området söder om det å

kartan uppdragna röda gränsstreckket a-b jämte egendomens andel i Svinö med holmar. Detta område, omfattande en areal av 61.552 hektar, huvudsakligen avrösningsjord, saluvärderades till 52,921 kronor, därav för marken 500 kronor per hektar, för husen å Jutnabben och Gröndal 3,400 kronor samt för växande skog 18,903 kronor. För den händelse stadens ansökan om förvärvande av det större området om 83.944 hektar vunne bifall, hade uppskattningsmännen beräknat saluvärdet för samma område till 84,226 kronor 50 öre, därav för växande skog 23,418 kronor.

Mot förslaget avgav en av uppskattningsmännen, ledamoten av riksdagens första kammare Klas Malmborg, reservation och ansåg, att hela det av staden begärda området med samtliga därå belägna villatomter borde försäljas till staden.

Härjämte föreslogo uppskattningsmännen, att följande av stadens ansökan ej berörda lägenheter måtte upplåtas nämligen:

IX konsul J. Jeanssons lägenhet (fig. av 429, 430, 431)	2.060	hektar
X doktor Hj. Ringbergs d:o (fig. av 429)	0.550	»
XI kontorist K. Bergvalls d:o (fig. av 427)	0.185	»
XVII landssekreteraren K. Mossbergs d:o (fig. 348)	0.435	»

vilka lägenheter saluvärderades till respektive kronor 1,650; 507; 141 och 382.50. Av dessa lägenheter ligga J. Jeanssons, Ringbergs och Bergvalls invid stranden norr om det av staden begärda större området samt Mossbergs nordväst om samma område. Beträffande de torp å egendomen, som innehavarna anhållit att få inköpa och som vore belägna utom det av staden begärda området, nämligen Olstorp, Oxhagstorp, Funkabotorpet och Svensknabben, ansågo däremot uppskattningsmännen olämpligt, att dessa frånsåldes, huvudsakligen av det skälet, att innehavarna av torpen såsom ägare av desamma givetvis komme att utstycka dem till tomter för försäljning, varigenom en massa folk bleve bofasta runt skogsmarken till påtaglig skada för den växande skogen och obehag av mångahanda slag för egendomen.

I en sedermera i ärendet ingiven skrift tillkännagav egendomens arrendator, förbemälde le Grand, att, därest lägenheten XII bibehölls under arrendet av huvudgården, han frånträdde sin ansökning att få inköpa lägenheten; och i skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 december 1912 betonade stadens drätselkammare ytterligare stadens önskan att förvärva hela det begärda området, särskilt med hänsyn därtill att staden önskade disponera strandlinjen för att kunna anlägga en strandväg.

Yltrandens
öfver 1912 års
förslag.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande.

Kungl. Maj:ts befallningshavande förklarade sig icke hava något att erinra mot uppskattningsmännens förslag, i vad det avsåge bibehållande under huvudgården av torpen Olstorp, Oxhagstorp, Moen, Funkabotorpet och Svensknabben. Vad beträffade Brändtorpet så och då värdet av detsamma på grund av närbelägenhet till staden ställde sig så högt, att torpet ej med fördel kunde brukas såsom jordbrukslägenhet, utan fastmer grundad anledning funnes att antaga, att det skulle av blivande ägare förr eller senare styckas och försäljas till bostadstomter, avstyrkte nämnda myndighet torpets försäljning. Det borde i stället enligt Kungl. Maj:ts befallningshavandes mening bibehållas såsom dagsverkstorp. Däremot tillstyrkte Kungl. Maj:ts befallningshavande, att lägenheterna IX—XI samt XIII—XVII måtte försäljas till respektive innehavare, men ansåg saluvärdena för låga i jämförelse med de pris, som dylik tomtmark i stadens närhet eljest plägade betinga, med anledning varav Kungl. Maj:ts befallningshavande hemställde, att priset på lägenheterna IX och XIII—XVII måtte sättas 50 procent samt för lägenheterna X och XI 25 procent högre än vad uppskattningsmännen föreslagit. Kalmar stads ansökning tillstyrktes av Kungl. Maj:ts befallningshavande allenast i den mån uppskattningsmännen föreslagit. Slutligen avstyrkte nämnda myndighet försäljning av tomten nr XII, enär egendomens återstående strand därigenom ännu mer skulle minskas.

Överjäg-
mästaren.

Överjägsmästaren i södra distriktet ansåg det mindre lämpligt, att det av staden även begärda området om 7.08 hektar norr om den å kartan med a-b betecknade linjen försålde till staden.

Domän-
styrelsen.

Vad beträffade stadens ansökan att med äganderätt förvärva viss del av egendomen ansåg domänstyrelsen enligt skrivelse den 8 maj 1914, att kronan ej borde nu frånhända sig ifrågavarande del. Det intresse att bilda en folkpark, som förestavat ansökningen, syntes styrelsen för övrigt lika väl kunna tillgodoses genom upplåtelse under arrende, för vilken anordning något hinder ej mötte, sedan egendomens arrendator, som komme att medgivas optionsrätt vid egendomens förnyade utarrendering, enligt vad en skrivelse från honom utvisade, förklarat sig icke göra anspråk på sådan rätt för nu nämnda fall. I fråga om torpen instämde styrelsen med Kungl. Maj:ts befallningshavande och anförde vidare att, sedan arrendatorn förklarat sig avstå från den honom tillkommande optionsrätten i fråga om såväl Brändtorp som Funkabotorpet, Svensknabben och Moen, dessa torp kunde upplåtas under arrende omedelbart till innehavarna, varom ock dessa alternativt gjort framställning; och kunde enligt styrelsens förmenande samma upplåtelse rätt på grund av arren-

datorns tillmötesgående tillämpas beträffande samtliga nu upplåtna villatomter, vilkas föryttrande styrelsen ej heller kunde tillstyrka.

Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t den 20 juni 1914 fann jag mig ej kunna tillstyrka avyttring av mark från egendomen vare sig till staden eller till förut omförmälda torp- och lägenhetsinnehavare. Såsom skäl emot sådan försäljning till staden och innehavarna av lägenheterna IX—XVII anförde jag, att det vore önskvärt, att staten icke avhände sig de ifrågavarande områdena, och att syftet med ansökningarna syntes lika väl kunna vinnas genom ett arrende, på sätt domänstyrelsen ställt i utsikt. I likhet med myndigheterna kunde jag icke heller tillstyrka försäljning av torpen, varvid jag emellertid uttalade såsom önskligt, att torpen Olstorp och Brändtorp samt möjligen ytterligare något jordområde icke ånyo utarrenderades på lika lång tid som egendomen i övrigt, utan särskilt för sig upplättes på kortare tid för att bereda tillfälle att vid behov lättare tillmötesgå en eventuell framställning om utvidgning av stadens kyrkogård ävensom att verkställa lägenhetsupplåtelse. Däremot föreslogs på min tillstyrkan av Kungl. Maj:t i en till riksdagen förenämnda den 20 juni 1914 avlåten proposition, nr 181, försäljning av vissa andra delar av egendomen.

*Departementschefen
1914.*

Vid 1914 års senare riksdag, för vilken nämnda proposition framlades, väcktes två särskilda motioner, i vilka hemställdes:

*1914 års
senare
riksdag.*

i den ena, att riksdagen i anledning av samma proposition ville medgiva försäljning dels till Kalmar stad av det område uppskattningsmännen föreslagit, dels till förbemälda Ragnar L. Jeansson, Ek, Abramson och Åhman, J. Jeansson, Ringberg, Bergvall och Mossberg av deras villaområden; samt

i den andra, att riksdagen måtte bifalla stadens ovanberörda framställning om inköp av viss del av Tallhagen, dock med undantag av torpet Brändtorpet, under villkor att hela området användes till folkpark, samt vidare att Brändtorpet och Svensknabben måtte för visst nedsatt pris försäljas till deras nuvarande innehavare.

Riksdagen yttrade i skrivelse den 29 augusti 1914 i anledning av förenämnda proposition samt berörda motioner, bland annat, följande:

»Beträffande de i ämnet väckta motionerna hava uti bägge — i anslutning till en av Kalmar stad förut i ärendet hos Kungl. Maj:t gjord framställning att få till folkpark inköpa den så kallade Tallhagen — föreslagits försäljning till staden av ifrågavarande område, av den ene motionären huvudsakligen i den utsträckning, som av staden begärts, och av den andre i den begränsade omfattning, som av

uppskattningsmännen tillstyrkts. Sistnämnde motionär har dessutom hemställt, att åtskilliga villalägenheter, samtliga utom en belägna inom det av staden begärda större området, måtte, enligt av innehavarna därom gjord framställning, till dessa försäljas, varemot förstnämnde motionär, som ansett, att ifrågavarande villalägenheter liksom ock åtskilliga inom området likaledes belägna torplägenheter borde, enligt stadens önskan, få ingå i köpet, allenast föreslagit försäljning till innehavaren av en inom området belägen torplägenhet.

Vad beträffar Kalmar stads ansökning att få till en folkpark för stadens invånare förvärva den så kallade Tallhagen, har denna framställning synts riksdagen synnerligen behjärtansvärd. Departementchefens uppfattning, att syftet med stadens ansökan lika väl skulle kunna vinnas genom ett arrende, kan riksdagen icke till fullo dela. Såsom den ene av motionärerna framhållit, skulle nämligen iordninggörandet av ifrågavarande område, för att detsamma på ett tillfredsställande sätt skulle kunna motsvara sitt ändamål såsom folkpark, kräva ganska avsevärda kostnader i och för strändernas ordnande, muddring, byggnaders uppförande m. m. Då det av ganska naturliga skäl icke kan förväntas, att staden skulle vara sinnad att sålunda nedlägga betydande kostnader på ett område, vartill den icke hade äganderätt, torde det vara fara värt, att hela frågan kommer att förfalla, därest stadens ansökan om inköp av området av statsmakterna avslås.

Med hänsyn till det allmännyttiga ändamål, vartill området ifråga är avsett att av staden disponeras, anser därför riksdagen, att staten bör, i likhet med vad förut i liknande fall pläгат ske, tillmötesgå stadens önskan att med äganderätt få förvärva ifrågavarande område. I fråga om storleken av det område, som sålunda skulle till staden upplåtas, hava emellertid olika meningar gjort sig gällande. Under det att stadens ansökan avsett ett större avrundat område, innefattande jämväl åtskilliga villa- och torplägenheter — vilkas innehavare emellertid anhållit att för egen del få inlösa sina lägenheter — hava uppskattningsmännen tillstyrkt ett mera begränsat område samt bland annat uteslutit nyssberörda villa- och torplägenheter. Av motionärerna har, såsom förut antytts, den ene förordat försäljning i hela den av staden begärda omfattning, med undantag endast beträffande en torplägenhet, under det att den andre anslutit sig till uppskattningsmännens förslag samt understött villaägarnas framställning att själva få inlösa sina lägenheter. Företrädesvis torde emellertid meningsskiljaktigheten gälla ett par av villalägenheterna, vilka uppgivits disponera den vackraste och lättast tillgängliga delen av stranden och vilka genom sin belägenhet i mitten av strandremsan hindra framdragandet längs den ifrågasatta folkparken av en genomgående strandväg.

Givetvis måste det anses av synnerlig vikt att, då det såsom här gäller att utlägga ett område för ett allmännyttigt ändamål, såväl områdets storlek och form som gränserna för detsamma så avvägas, att skäliga anspråk på utrymme och trevnad bliva behörigen tillgodosedda. Å andra sidan synes emellertid vid bedömandet av förevarande fråga behörig hänsyn jämväl böra tagas till de villa- och torplägenhetsinnehavare, vilkas rätt beröres av den ifrågasatta försäljningen till Kalmar stad.

Med hänsyn till de stridiga intressen, som i förevarande avseende gjort sig gällande, särskilt beträffande dispositionen utav vissa av villalägenheterna, har riksdagen icke ansett sig skäligen kunna, på grundval av den nu föreliggande utred-

ningen, träffa definitivt avgörande i detta ärende, vare sig i fråga om försäljning till Kalmar stad av det begärda området eller upplåtelse till innehavarna av vissa å detta område befintliga lägenheter — vilka bägge frågor på grund av sitt nära inbördes samband givetvis måste behandlas i ett sammanhang. Riksdagen vill i stället hos Eders Kungl. Maj:t anhålla om förnyad utredning av hela denna fråga, med behörigt iakttagande därvid av såväl stadens som vederbörande lägenhetsinnehavares befogade intressen, samt om framläggande för riksdagen därefter av fullständigt förslag i ärendet, innefattande jämväl förslag till uppgörelse med Kalmar stad samt vederbörande jordinnnehavare. I avseende å sättet för utförande av denna utredning får riksdagen, då det torde vara av vikt, att området för den ifrågasatta folkparken redan från början på ett rationellt sätt planlägges, uttala önskvärdheten av att för detta ändamål anlitas å ifrågavarande område sakkunnig person.

Givetvis bör i avvaktan på resultatet av en dylik utredning egendomen eller åtminstone den del därav, som utgöres av nu ifrågavarande område, utarrenderas endast för kortare tid. Liknande anordning torde, i tillämpliga delar, böra tillämpas beträffande de i ärendet omnämnda lägenheterna.

På grund av vad sålunda anförts får riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition medgivit — — — — —

Därjämte får riksdagen i anledning av förevarande motioner anhålla, att Eders Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning enligt ovan angivna grunder av frågan om försäljning till Kalmar stad av visst område av den så kallade Tallhagen och om dispositionen i sammanhang därmed av vissa å sagda område belägna torp- och villalägenheter samt därefter för riksdagen framlägga fullständigt förslag i ärendet, innefattande jämväl förslag till uppgörelse med Kalmar stad och vederbörande lägenhetsinnehavare.»

Med anledning av denna riksdagens skrivelse anbefalldes Kungl. *Ny utredning.* Maj:t den 9 oktober 1914 domänstyrelsen att gå i författning om verkställande av sådan utredning, varom riksdagen anhållit, samt bemyndigade styrelsen att i fråga om planläggandet av området för den ifrågasatta folkparken anlita en på ifrågavarande område sakkunnig person, varjämte styrelsen anbefalldes tillse, att såväl det område av Tallhagen med därå befintliga torp- och villalägenheter, som omfattades av ovanberörda utredning, som ock torpen Olstorp och Brändtorp jämte den ytterligare del av egendomen styrelsen kunde bestämma bleve från den 14 mars 1915 utarrenderade allenast för viss kortare tid, för området av Tallhagen ej överstigande två år.

Till följd härav har domänstyrelsen låtit ånyo utarrendera ifrågavarande egendom i dess helhet på allenast två år eller från den 14 mars 1915 till den 14 mars 1917, varvid betingats ett arrende av 8,200 kronor, samt åt Kungl. Maj:ts befallningshavande uppdragit att verkställa den begärda utredningen med bemyndigande att för planläggandet av den ifrågasatta folkparken anlita en sakkunnig person.

Förordnande
av kommit-
terade.

Med skrivelse den 28 januari 1916 har nu Kungl. Maj:ts befallningshavande — med tillkännagivande att Kungl. Maj:ts befallningshavande, som ansett lämpligt bereda Kalmar stad tillfälle att genom ombud deltaga i den föreskrivna utredningen av ärendet, anmodat stadsfullmäktige att utse en person att å deras vägnar biträda vid utredningen och att, sedan härtill valts lantbruksingenjören C. J. Kling, Kungl. Maj:ts befallningshavande förordnat arkitekten i överintendents-ämbetet greve Sigge Cronstedt att jämte länsbokhållaren E. Bæhrendtz samt bemålde Kling verkställa den anbefallda utredningen — efter det de sålunda förordnade kommitterade fullgjort sitt uppdrag, till domänstyrelsen överlämnat deras yttrande och förslag i ärendet tillika med en av greve Cronstedt upprättad karts-kiss¹⁾, innefattande plan till den föreslagna folkparkens anordnande, och av Kling författad avvägningskarta över samma område ävensom över förslaget infordrade yttranden av lägenhetsinnehavarna Ragnar L. Jeansson, Ek, Schantz, skeppsmäklaren A. E. Nilsson och änkan Lovisa Karlsson, vilka bägge sistnämnda äga hus å torpet Gröndal, stadsfullmäktige och magistraten i Kalmar, nuvarande arrendatorn av egendomen samt domänintendenten H. Wieslander. Härjämte har Kungl. Maj:ts befallningshavande bifogat en från förbemålde Abramson inkommen ansökning, däri han anhållit att få förvärva den med XV betecknade lägenheten, ävensom en från de nuvarande innehavarna av torpen Brändtorpet, Moen, Funkabotorpet, Svensknabben, Oxhagstorpet och Olstorpet till Kungl. Maj:ts befallningshavande jämväl ingiven ansökning om tillstånd för var och en av dem att inköpa det av honom brukade torpet eller, i händelse av avslag härå, att få direkt av kronan arrendera torpet för den vid arrendeuppskattningen angivna arrendesumman.

Ansökningar
av lägenhets-
innehavare
och torpare.

Av de sålunda inkomna handlingarna inhämtas, bland annat, följande.

Kommit-
terades
förslag.

Till en början hava ovanbemålde kommitterade anført, att riksdagen syntes hava utgått från den uppfattningen, att samtliga de villalägenheter, som avsåges i ovan förstberörda motion, vore utom en belägna inom det av staden begärda större området. Så vore emellertid icke förhållandet, i det fyra av villalägenheterna, nämligen K. Bergvalls, Hj. Ringbergs, J. Jeanssons och K. Mossbergs (n:ris IX, X, XI och XVII å domänkartan) låge norr om sagda område och således ej direkt berördes av stadens ansökning. De kommitterade hade därför ej ansett det ingå i deras uppdrag att låta utredningen omfatta dessa fyra lägenheter.

¹⁾ Bil. 1 vid detta protokoll.

Vad vidkommer *stadens ansökning* hava de kommitterade anført, att de efter verkställda undersökningar samt diverse mätningar och avvägningar å det i ansökningen avsedda området funnit, att en folkpark med fördel kunde anordnas därstädes. Ifrågavarande del av Tallhagen gränsade i söder intill stadens mark samt vore belägen endast 300 meter från norra gränsen av stadens planlagda område och 1,250 meter från en så central plats som Malmbron, i rät linje räknat. Förutom bekväm landförbindelse kunde efter muddring kommunikation med staden lätt avvägbringas sjöledes, såväl innanför som utomkring den på kort avstånd från stranden belägna Svinön. Strandområdet vore omväxlande och inbjöde till anläggande av badställen, fågel- och säldammar och dylikt. På ett flertal ställen vore dock strandmarken låg och försumpad, men kunde där utfyllas. Området, som i övrigt vore torrt och hälsosamt samt till större delen vackert bevuxet med tallskog, erbjöde goda tillfällen till utövande av såväl sommar- som vintersport. I fråga om områdets omfattning hava de kommitterade emellertid funnit det av staden begärda området för stort för att användas till folkpark. En sådan krävde nämligen viss koncentration i anläggningen samt ständig tillsyn och noggrant underhåll. För ändamålet lämpade sig bäst strandområdet av Jutnabben och Tallhagen och den närmast därintill liggande skogsmarken. De kommitterade hava därför föreslagit, att folkparken borde i väster begränsas utefter en linje, som å en deras förslag närsluten kartskiss och å 1911 års domänkarta betecknats med c—d. Skogsmarken väster därom vore oländig och sumpig och de här belägna torpen Brändtorpet och del av Moen vore obehövlige för parken. Stadens önskan att få inköpa dessa torp torde delvis hava orsakats av farhågor, att störande kåkstäder kunde uppstå å torpens mark, därest de av kronan försåldes till enskilda. De skäl, som vid sistförflutna arrendeperiod föranlett kronan att vägra försäljning till enskilda, torde dock även i framtiden äga sin giltighet och utgöra en borgen för att staden ej behövde av försiktighetsskäl inköpa torpen. Området öster om berörda linje inneslöte en areal av 62.985 hektar. Frånräknades häri ingående Svinö norra udde med holmar samt några lägenheter, som måhända komme under enskild disposition, återstode för folkparken cirka 54 hektar, vilket område måste anses fullt tillräckligt och borde få av staden under full äganderätt förvärvas, på det att staden skulle hava framtida trygghet för anläggningar och nedlagda kostnader. I försäljningen till staden borde emellertid även ingå Svinö norra udde med holmar, enär staden ägde den återstående delen av ön, som måhända framdeles kunde utnyttjas i förbindelse med folkparken.

De anläggningar, som de kommitterade tänkt sig kunna närmast utföras i den blivande folkparken, framginge av greve Cronstedts förberörda skiss, varjämte framhållits, att strax söder om den åker, som tillhörde torpet Svensknabben (vid C), vore redan nu en av befolkningen i staden omtyckt festplats, och att platsen fortfarande lämpade sig för sådant ändamål, jämn och omgiven av högstammig skog som den vore. Från den angivna platsen för restauranten å den backsluttning invid stranden emellan Eks och Ragnar L. Jeanssons villor (nr XIV och XIII), som betecknats med bokstaven d, komme en vacker och nästan skärgårdsliknande utsikt att erhållas. Genom uppmuddring eller uppgrävning samt avstängning mot sjön genom landfasta bankar av de grunda vikarna å ömse sidor om Jutnabben, vilka de kommitterade tänkt sig kunna omdanas till fågel-, fisk- och säldammar, skulle vinnas den fördelen, att en sådan strandväg, som staden förklarat sig åstunda, kunde förmedelst bankarna framdragas över holmen mellan förenämnda två villor och vidare ut på Jutnabben. Härå kunde tillika öppnas strandbad eller anläggas så kallade folkbad. Båtbryggan, som nu funnes vid tomten XII, kunde av staden inlösas. Slutligen hava de kommitterade framhållit nödvändigheten av brunnars anläggning samt utledande av elektriskt ljus.

Vad beträffar de inom ifrågavarande område befintliga villalägenheterna hava de kommitterade anfört bland annat följande.

1. *Abramsons lägenhet* (XV), bebyggd med honom tillhörig villa, kunde på grund av sitt läge utan skada för folkparken försäljas till innehavaren, dock med de gränslinjer som å domänkartan och förberörda skiss angivits för lägenheten, omfattande en areal av 0.402 hektar.

2. I fråga om *Schantz' lägenhet* (fig. 378 å kartan) om 0.042 hektar med hus tillhörigt Schantz har föreslagits förbehåll om rätt för honom att under sin livstid avgiftsfritt kvarbo å lägenheten, och hade Schantz förklarat sig nöjd med sådana villkor.

3. *Gröndal*. Å denna lägenhet funnes en torpstuga tillhörig änkan Lovisa Karlsson, till vilken stuga en tillbyggnad uppförts av skeppsmäklaren A. E. Nilsson, som därjämte ägde ett lusthus å lägenheten. Kronans hus därå utgjordes av en fallfärdig och värdelös lada. De kommitterade hava föreslagit, att staden måtte förpliktas lösa Nilssons hus med skäligt ansett belopp av 1,200 kronor samt änkan Karlssons hus med 1,000 kronor, samt meddelat, att Nilsson ej gjort anspråk på att få kvarbo.

4. *Eks lägenhet* (XIV) med en nuvarande areal av 1.420 hektar. Husens och anläggningarnas värde uppskattades till cirka 10,000 kronor. Ek hade jämlikt domänstyrelsens brev den 26 april 1907 tillstånd att

kvarbo på området till den 14 mars 1915, men tillståndet hade ej sedan dess förnyats. Lägenhetens fortsatta disposition av enskild person vore givetvis till viss olägenhet för folkparken, men om området begränsades — förslagsvis till 0.815 hektar på sätt merberörda karts-kiss utvisade — ansåge kommitterade, att lägenheten kunde förbehållas Ek på arrende enligt deras yttrande bilagt förslag till arrendevillkor. För framdragande av strandvägen behöfve visserligen ej så stort område som skett från-skiljas lägenheten, men då stort tillopp av besökande skedde, vore det av vikt, att det strandområde, som avsåges för allmänheten härstädes, icke vore för trångt, enär detsamma låge så nära centrum av blivande anläggningar.

5. *Ragnar L. Jeanssons lägenhet* (XIII) med en nuvarande areal av 2.050 hektar. Husens och anläggningarnas värde uppskattades till cirka 22,000 kronor. Jeansson hade jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 21 december 1904 rätt att kvarbo till den 14 mars 1915, men denna rätt hade ej förnyats. Denna lägenhet vore till mycket stort förfång för en blivande folkpark, då densamma upptoge vackraste platsen på hela området och blockerade tillgången till Jutnabben, till vilken funnes endast en trång passage på norra sidan om tomten. Helst borde husen och anläggningarna lösas av staden för ett pris av 15,000 kronor, som de kommitterade ansåge skäligt med hänsyn därtill att bostadshuset, som i sådant fall skulle ombyggas till restaurant, varför belägenheten vore lämplig, ändock ej bleve fullt lämplig för värdshusrörelses drivande, samt att trädgårdsanläggningarna för staden komme att äga ringa värde. I händelse uppgörelse om inlösen ej kunde åvägabringas, borde Jeansson berättigas kvarbo mot arrende, dock med begränsning av lägenhetens område till 0.870 hektar, på sätt karts-kissen utvisade och på samma villkor som ifrågasatts för Ek.

6. *le Grands lägenhet* (XII) med en nuvarande areal av 1.350 hektar. Stugans värde uppskattades till 600 kronor och den le Grand jämväl tillhöriga bryggan till 250 kronor. Lägenheten vore helt skog-bevuxen, delvis ganska högländ samt fribelägen med vacker utsikt över Kalmarsund med djupt vatten vid lägenheten, varigenom stranden bleve tillgänglig för mera djupgående båtar, vilka här kunde passera in direkt från sundet, samt erbjudande skyddat läge för båthamn. På grund härav och med hänsyn till områdets läge i omedelbar närhet till fest-platsen vore det enligt de kommitterades mening till stor skada för den planerade folkparken, därest denna lägenhet ej komme att tillhöra parken. Den blivande strandvägen hade även sin naturliga sträckning över lägenheten för att utnytna i den väg, som från landsvägen leder

till sjön (Mossbergs väg). Genom den senast omförmälda lägenhetens införlivande med folkparken skulle egendomen sedan ej hava kvar mer än västra och norra sidan av den så kallade Skälbyviken, av vilken strandlinje den västra sidan vore grund och därför otillgänglig samt norra sidan till större delen upptoges av villatomter. Ehuruval de kommitterade knappast ansåge det vara av väsentlig vikt för huvudgården att äga tillgång till det ifrågavarande strandområdet å lägenheten XII, ville de dock föreslå, att förbehåll vid försäljningen till staden gjordes därom, att huvudgårdens innehavare för all framtid skulle äga rätt att hålla kallbadhus vid lägenheten samt att för eget och egendomens behov begagna brygga vid stranden. Den nu befintliga stenbron borde likasom stugan med åsatta värden inlösas av staden från nuvarande arrendatorn och vore de kommitterade övertygade, att staden komme att visa tillmötesgående, därest arrendatorn skulle önska fortfarande begagna stugan med nödigt utmål till sommarnöje. Emellertid borde fiskerätten uttryckligen tillerkännas staden, därest området skulle genom jordavsöndring fränskiljas egendomen, varjämte måhända även i blivande arrendekontrakt om egendomen borde stadgas rätt för allmänheten att fritt begagna vägen från landsvägen till folkparksområdet (Mossbergs väg). Vidare borde, i betraktande därav att egendomens enda grustillgång funnes å Jutnabben, staden tillförbindas att årligen vid Kalmar västra station avgiftsfritt tillhandahålla 50 kubikmeter gott väggrus åt egendomens innehavare å tid, som av denne bestämdes.

Det sålunda av kommitterade till försäljning åt staden föreslagna folkparksområdet innefattade, efter avskiljande av Abramsons lägenhet, en areal av 62.583 hektar. Inom detsamma funnes å Jutnabben kronan tillhöriga hus, som av kommitterade värderats till 1,400 kronor samt växande skog, av jägmästaren i Kalmar revir värderad till 14,543 kronor 8 öre. Området har åsatts en köpeskilling av, inberäknat nämnda bägge belopp, 47,234 kronor 58 öre. Marken har därvid uppskattats efter 500 kronor per hektar. Härtill skulle för staden komma ersättningarna till de enskilda.

Slutligen hava de kommitterade anfört, att vid bedömande av vad som kunde anses vara skälig köpeskilling för marken hänsyn torde bland annat böra tagas till de kostnader, som erfordrades för dränering och utfyllning av sankmarkerna samt för muddring; att av lantbruksingenjören Klings utlåtandet bilagda avvägningskarta över folkparksområdet jämte stadsingenjören Eiler T. Schiölers därpå grundade kostnadsförslag framginge, att kostnaderna för dränering kunde uppskattas till 690

kronor samt för uppmuddring och fyllning till 5,000 kronor; att av hänsyn till dessa avsevärda kostnader, vilka vore nödvändiga för att sätta folkparksområdet i användbart skick, och med tanke på det allmängagneliga ändamålet de kommitterade ej kunde underlåta uttala den meningen, att en avsevärd nedsättning av jordpriset borde ske, samt att det eljest vore fara värt, att staden under nuvarande ekonomiska förhållanden icke skulle se sig i stånd att i folkparken påkosta de tämligen dyrbara anläggningar, som vore nödvändiga för att densamma måtte kunna rätt fylla sitt ändamål.

De av kommitterade föreslagna arrendevillkoren angående Eks och Ragnar L. Jeanssons lägenheter innehålla huvudsakligen, att arrendet skulle omfatta 20 år men upphöra vid arrendatorns död, om denna inträffade dessförinnan; att staden ägde rätt att vid arrendetidens slut inlösa nu befintliga byggnader efter värdering av skiljemän; att lösen icke skulle ges för trädgård eller andra påkostnader eller efter den 14 mars 1915 uppförda byggnader; att, om staden ej ville lösa till åsatt pris, arrendatorn skulle få 20 års förlängt kontrakt med transporträtt; att vid den nya tidens slut inlösen eller ny prolongation skulle ske och så undan för undan; att, om arrendatorn under sin livstid ville överlåta arrendet, staden skulle äga inlösa husen, varvid arrendet skulle upphöra, eller ock godkänna transporten; samt att årliga arrendet skulle utgöra 75 kronor för vardera lägenheten.

Lägenhetsinnehavaren Ragnar L. Jeansson har framhållit, att han ej ansåge kommitterades förslag, i vad detsamma berörde hans villa, vara överensstämmande med vad riksdagen menat med behörig hänsyn till villaägarnas rätt och befogade intressen, eftersom han genom förslaget bleve berövad badhus och båtbygga, som han med dyra kostnader åstadkommit, ävensom åtskilliga byggnader, vilka ej kunde inrymmas på återstående lilla område, samt — utan att vilja ytterligare bemöta de för honom oantagliga villkoren i förslaget och med framhållande att han å sin lägenhet nedlagt, utom en del förbättringar, över 40,000 kronor i tillit att fortfarande, om han ej finge köpa den, liksom i andra liknande fall vid blivande arrendeskifte bliva skyddad såsom innehavare av kronans mark och förbliva kronans arrendator såsom hittills — anhållit att i likhet med förbemälde Abramson få köpa det ringa område, som enligt kommitterades förslag skulle uthyras till honom, och arrendera det övriga av honom nu innehavda området, tills staden utlade parken och strandvägen, ävensom få i sin och sina rättsinnehavares tid nyttjanderätt till badhuset och båtbyggnaden och inhägnade de samma samt använda den nuvarande eller blivande vägen dit.

*Yttranden
över kommit-
terades för-
slag.*

Lägenhets-
innehavare.

Lägenhetsinnehavaren Ek har i sitt yttrande i anledning av kommitterades förslag — med förmälan att han å sin lägenhet nedlagt ett för hans förhållanden betydande belopp i byggnader och å jorden samt under åberopande av den hänsyn, som tagits till lägenhetsinnehavare å kronans mark — anhållit att, därest staden av en eller annan anledning ej skulle vilja lösa hans byggnader och anläggningar, vilket enligt vad det syntes honom vara rimligt staden borde åläggas göra efter värdering, Ek måtte få köpa den del av marken, som enligt förslaget hädanefter skulle utgöra lägenhetens område, och arrendera det övriga av det nu av honom disponerade området, till dess staden på grund av sina anordningar behövde detsamma, samt att, om ej heller denna framställning bifölles, Ek måtte hädanefter såsom hittills få arrendera området av kronan, givetvis utan gensaga från hans sida angående stadens krav att få anlägga strandväg, samt behålla av honom anlagda båtbygga och badhus vid stranden. Härjämte har Ek förklarat sig icke kunna godkänna de föreslagna villkoren för arrende av staden.

Skeppsmäklaren Nilsson har anmält, att han ansåge det av kommitterade satta inlösningspriset å hans byggnader vid Gröndal vara allt för lågt och böra höjas exempelvis efter ny värdering, varemot änkan Karlsson godtagit de kommitterades värdering av hennes stuga.

Stadsfullmäktige i Kalmar hava i likhet med drätselkammaren funnit det av de kommitterade föreslagna området vara fullt tillräckligt och motsvara behovet av mark för anläggande av en folkpark med därtill hörande, av de kommitterade ifrågasatta anordningar. I fråga om de inom folkparksområdet befintliga lägenheterna biträdde stadsfullmäktige även kommittéförslaget. Det syntes stadsfullmäktige, att genom detsamma såväl stadens som vederbörande lägenhetsinnehavares befogade intressen behörigen blivit tillgodosedda. Vad lägenhetsinnehavarna Ragnar L. Jeansson, Ek och Nilsson anfört funne stadsfullmäktige icke i någon mån ägnat att rubba kommittéförslaget bland annat av det skäl, att möjligheten för staden att framdeles erhålla full dispositionsrätt över Jeanssons och Eks i centrum av den blivande anläggningen varande områden måste hållas öppen. Därest Jeansson icke skulle vilja ingå på något av de föreslagna alternativen till uppgörelse, stode ju för honom den utvägen öppen att i enlighet med anvisningarna i ovan åberopade nådiga brevet den 21 december 1904 borttaga å hans område uppförda byggnader och återställa marken i förut befintligt skick. Egendomens nuvarande arrendator Axel le Grand hade städse visat stadens invånare tillmötesgående genom att till deras fria begagnande upplåta Tallhagen, varför stadsfullmäktige föresloge, att staden medgäve le Grand,

Stadsfull-
mäktige i
Kalmar.

så länge han under arrende innehade egendomen, att avgiftsfritt få begagna den honom tillhöriga stugan med nödigt utmål till sommarnöje, i vilket fall stadens lösningsplikt till stugan givetvis borde inträda först, då le Grands nyttjanderätt upphörde. Den tomt, som le Grand för närvarande innehade, vore på grund av dess belägenhet och naturbeskaffenhet av sådan betydelse för den blivande folkparken, att densamma måste av staden förvärvas. Vad beträffar den föreslagna köpesumman hava stadsfullmäktige ansett det vara utsiktslöst att göra invändning mot däri ingående priset för lösen av kronans hus och växande skog, ehuru väl det den sistnämnda åsatta värdet vore högt i betraktande därav att staden givetvis bleve urståndsatt att ekonomiskt tillgodogöra sig skogens värde. Så mycket större skäl finnes däremot att göra erinringar mot det ifrågasatta markvärdet av 500 kronor per hektar, vilket pris möjligen kunde anses motiverat, därest kronan skulle avlåta området för att styckas till tomter. De skäl, som kommitterade anfört för nedsättning av markpriset, vore synnerligen vägande och därtill komme, dels att det i kronans hand varande Svinöområdet, vilket skulle ingå i köpet, bestode av försumpad och snart sagt oduglig mark, dels ock att stadens möjligheter att planera och bebygga det för inköp föreslagna området med hänsyn till stadens nuvarande finansiella ställning vore i hög grad beroende därav, att inköpspriset i möjligaste måtto begränsades. I följd härav hava stadsfullmäktige hemställt, att markpriset ej måtte sättas högre än till 200 kronor per hektar.

Magistraten i Kalmar har instämt i vad stadsfullmäktige anfört.

Magistraten
i Kalmar.

Från magistratens beslut var emellertid en dess ledamot rådmannen Axel Runnqvist skiljaktig och ansåg det vara onödigt, att staden nu sökte komma i besittning av ifrågavarande område, dels därför att staden icke hade råd att göra de stora uppoffringar, som erfordrades, dels därför att förvärvande av området icke för staden vore nödvändigt, i ty att plats för folkpark kunde erhållas å staden redan tillhörig mark, även om läge och förutsättningar i övrigt ej vore fullt så gynnsamma som i Tallhagen, varförutom staden hade ett flertal offentliga planteringar, en så kallad stadspark och en så kallad folkets park och för dess invånare genom bekväma kommunikationer till lands och sjöss resor sommartiden stode till buds till Öland och närgränsande landsbygd. Skulle emellertid staden berättigas att för rimligt pris inköpa större eller mindre del av Tallhagen, ansåge reservanten, att det åtminstone borde bestämmas, att från köpet skulle undantagas den mark, varå Ragnar L. Jeansson och Eks villabyggnader vore uppförda, med de av de kommitterade före-

slagna utmål, så att någon inlösen av dessa byggnader ej under några omständigheter kunde för staden ifrågakomma.

Egendomens
arrendator.

Kungsladugårdens arrendator, förbemälde le Grand, har på det bestämdaste avrått från försäljning av det av honom särskilt inhägnade område, som är beläget mellan Skälbyviken och den genom Tallhagen ledande vägen. I annat fall skulle egendomen bliva så gott som fullständigt avstängd från sjön — den obetydliga strandremsan vid vikens nordvästra långgrunda del kunde alldeles lämnas ur räkningen — vilken förlust av strandrätten med alla därmed förenade förmåner skulle medföra en avsevärd värdeminskning för egendomen. För övrigt borde från försäljningen undantagas även hela Jutnabben, varest egendomens enda grustag vore befintligt. Den kvantitet grus, varmed det ifrågasatts, att staden skulle ersätta grustaget, försloge på långt när icke ens till bestridande av det vägunderhåll, som egendomen måste besörja. Utom betydliga sträckor allmänna vägar hade egendomen att underhålla nära 5 kilometer enskilda på grund av stadens närbelägenhet delvis synnerligen mycket trafikerade vägar. Även erfordrades en myckenhet grus för andra ändamål vid egendomen. På grund härav kunde den mängd grus, som behövdes för egendomens räkning, enligt arrendatorns mening icke beräknas lägre än 150 kubikmeter om året, vilket under alla förhållanden borde vid uppgörande av avtalet med staden beaktas. Vad fiskerätten i Skälbyviken anginge borde densamma förbehållas egendomen och icke staden. Fisket därstädes vore nämligen väl vårdat och hade sin avsevärda betydelse för egendomen, varemot det för folkparken vore betydelselöst och såsom inkomstkälla för staden syntes det icke böra tjäna. Slutligen har arrendatorn protesterat mot förslaget om förbehåll vid en blivande utarrendering av egendomen om rätt för allmänheten att fritt begagna vägen från landsvägen till folkparksområdet. Förutom det att stadens befolkning icke behövde denna väg för besök i parken, vore att beakta, att trafiken å vägen redan nu vore förenad med ganska stora olägenheter såsom att därav väsentligt försvårades underhållet av vägen och att genom trafikanternas underlåtenhet att stänga den i gränsen till Tallhagen uppförda grind sommartiden ständig tillsyn måste ägnas densamma med hänsyn till å bete gående kreatur. Vad beträffade torparnas framställning hade arrendatorn icke något att erinra mot att de av dem innehavda torp upplättes på arrende.

Domänintenden-
dentem.

Domänintendenten har i fråga om stadens ansökning förklarat sig i huvudsak instämma i vad förbemälde arrendator anfört angående det av staden godtagna kommittéförslaget. Angående köpeskillingen för markområdet syntes det domänintendenten, som om priset av 500 kronor

per hektar, även om hänsyn toges till det allmännyttiga ändamål, varför området komme att disponeras, ej vore för högt beräknat. Beträffande den av egendomens torpare gjorda förnyade hemställan att få inköpa torpen har domänintendenten åberopat vad vederbörande myndigheter vid behandlingen av torparnas föregående ansökan däremot anfört, vilka skäl domänintendenten ansåge fortfarande äga tillämplighet, och har han i likhet med arrendatorn tillstyrkt torparnas anhållan att mot de av vederbörande uppskattningsmän angivna arrendesummor få direkt av kronan arrendera torpen, varvid av domänintendenten dock framhållits, att staten i sådan händelse kunde få vidkännas kostnader, enär det då möjligen kunde bliva nödvändigt att å kungsladugårdens ägor uppföra nytt stathus.

Beträffande frågan om försäljning till Kalmar stad av viss del av Tallhagen har Kungl. Maj:ts befallningshavande icke funnit något att anmärka mot den av de kommitterade föreslagna gränsen västerut för folkparkens område, och lika med de kommitterade har nämnda myndighet ansett, att om staden finge förvärva detta område, till staden jämväl borde försäljas kronans del av Svinö och den intill Tallhagens strand belägna holmen. Däremot, då Kungl. Maj:ts befallningshavande ansåge det vara av den största betydelse för staden att hava äganderätt till all mark inom folkparksområdet, har Kungl. Maj:ts befallningshavande ansett sig icke kunna förorda bifall till villaägarna Ragnar L. Jeanssons och Eks anhållan att få inköpa tomterna XIII och XIV, likasom samma myndighet ej heller funnit sig böra tillstyrka, att såsom villkor för stadens markförvärv stadgades, att staden ovillkorligen skulle inlösa villaägarnas byggnader och anläggningar. Lika med de kommitterade ansåge nämligen Kungl. Maj:ts befallningshavande, att såväl staden som lägenhetsinnehavarnas befogade intressen bleve behörigen iakttagna, om de sistnämnda berättigades fortfarande innehava den del av lägenheterna, som icke ovillkorligen måste tagas i anspråk vid folkparkens anordnande, men å andra sidan möjlighet bereddes staden att vid lägenhetsinnehavares frånfälle, vid överlåtelse av lägenheten å annan person eller efter viss tidsperiods utgång komma i besittning av lägenheterna; och har Kungl. Maj:ts befallningshavande icke funnit något att erinra mot de av kommitterade enligt dessa grunder uppgjorda förslag till arrendevillkor.

Det i sydvästra hörnet av nu ifrågavarande del av Tallhagen belägna med XV betecknade området har Kungl. Maj:ts befallningshavande ansett uppenbarligen ej vara behövt för folkparken och därför böra direkt försäljas till innehavaren förbemälde Abramson för det av Kungl. Maj:ts befallningshavande förut tillstyrkta priset av 471 kronor (= 314 kronor +

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande.

50 % därav). Den föreslagna lösesumman för skeppsmäklaren Nilssons hus å Gröndal har synts Kungl. Maj:ts befallningshavande skälig och böra fastställas; och har samma myndighet härvid anmärkt att, om Nilsson ej skulle åtnöjas med densamma, han givetvis ägde bortföra byggnaderna, vilka icke hade något egentligt värde för folkparken.

Med erinran beträffande det av egendomens arrendator le Grand inhägnade område, som å kartan betecknats med XII, att Kungl. Maj:ts befallningshavande redan i sitt över arrendeuppskattningsmännens förslag avgivna yttrande avstyrkt försäljning av denna tomt, enär egendomens strand därigenom ännu mer skulle minskas, har Kungl. Maj:ts befallningshavande vidare anfört, att om de kommitterades förslag i avseende å denna del av egendomen skulle vinna avseende, av egendomens hela strand längs Kalmarsund norr om staden en sträcka inne i Skälbyviken av endast omkring 200 meters längd skulle bibehållas till egendomen, vilken strand vore så långgrund och hade så dålig botten, att egendomen på detta håll, praktiskt sett, skulle bliva helt och hållet avstängd från sjön; att det låge i sakens natur, att detta innebure en avsevärd värdeminskning för egendomen, även om det kunde möta svårigheter att i detta ögonblick uppskatta värdeminskningen till något bestämt belopp; att i varje fall den nu ifrågasatta köpeskillingen för tomten icke ens tillnärmelsevis torde utgöra skälig ersättning därför; att egendomens innehavare icke heller borde betagas möjligheten att få disponera ett område vid sjön, där han sommartiden kunde vistas utan att störas av främmande och därjämte hava tillgång till egen båtbygga och eget badhus; att områdets införlivande med folkparken av kommitterade ansetts önskvärt huvudsakligen därför att vid stranden lätt kunde anläggas brygga för mera djupgående båtar, vilken brygga också finge ett fördelaktigt läge i omedelbar närhet av festplatsen; samt att då emellertid tillräckligt djupt vatten funnes vid stranden av Jutnabben omkring den med e å förberörda karts-kiss utmärkta punkten, utan olägenhet för folkparken brygga torde kunna anordnas på sistnämnda plats, från vilken avståndet till den så kallade festplatsen ej vore större än att det bekvämt kunde tillryggaläggas på 3 högst 4 minuter, vadan någon invändning mot bryggans förläggande därstädes således icke heller ur denna synpunkt kunde med fog göras. På grund härav har Kungl. Maj:ts befallningshavande ansett sig icke hava anledning att frågå sin förut uttalade uppfattning i denna fråga.

Vad anginge det av kommitterade framhållna önskemålet, att staden måtte tillerkännas fiskerätt för folkparksområdet ävensom att allmänheten måtte äga rätt att fritt begagna vägen från landsvägen till folkparken,

har Kungl. Maj:ts befallningshavande funnit sig icke heller kunna biträda dessa förslag, då något oundgängligt behov för staden av dessa förmåner icke torde förefinnas, och då, därest det skulle befinnas önskvärt, att stadens invånare erhöle rätt att idka nöjesfiske vid folkparkens stränder, den utvägen alltid stode öppen för staden att träffa avtal härom med egendomens arrendator, vars medgivande också lätt nog torde kunna utverkas till begagnande av berörda väg, därest det vid fester eller andra särskilda tillfällen skulle finnas önskligt, att besökande från landsbygden finge färdas denna väg, som utgjorde genaste vägen från landsvägen till folkparksområdets centrala delar.

Med anmärkande att från det å Jutnabben befintliga grustaget väglagningsämnen hämtats till egendomens enskilda vägar, men att gruset från grustaget, som innehölle ett mycket stenblandat grus av mindre god beskaffenhet, ej lämpat sig för gårdens vägstycke å allmän väg, har Kungl. Maj:ts befallningshavande, som ansåge att, därest försäljningen av Jutnabben komme till stånd, staden givetvis måste hålla egendomen skadeslös för mistningen av grustaget, förklarat sig övertygad, att även om den av kommitterade föreslagna grusmängden blivit väl knappt tillmätt, den av arrendatorn fordrade kvantiteten å andra sidan vore för högt tilltagen och utan tvivel betydligt överstege den grusmängd, som hittills plägat årligen hämtas från grustaget; och har Kungl. Maj:ts befallningshavande med avseende härå föreslagit, att vid försäljningen måtte fastas det villkor, att staden skulle tillhandahålla egendomen dess årsbehov av grus, dock högst 100 kubikmeter årligen, och att gruset, som skulle vara av god beskaffenhet, skulle efter rekvisition levereras fritt å järnvägsvagn vid Kalmar västra järnvägsstation.

Vidkommande värdet av den i folkparksområdet ingående marken, som stadsfullmäktige ansett icke böra beräknas högre än 200 kronor per hektar, har Kungl. Maj:ts befallningshavande — under erinran att vid den år 1912 förrättade arrendevärderingen uppskattningsmännen föreslagit ett medelvärde för ifrågasatt skogsmark av 500 kronor per hektar — anfört, att då marken icke skulle användas till tomtmark utan tjäna ett allmännyttigt ändamål samt därtill komme, att staden, enligt vad kommitterades utredning gäve vid handen, för folkparkens iordningställande finge vidkännas avsevärda utgifter, Kungl. Maj:ts befallningshavande ville föreslå en sänkning av priset å marken till 400 kronor per hektar, vilket markvärde i varje fall flera gånger överstege det värde marken hade såsom skogsproducerande mark.

Med den sålunda ifrågasatta sänkningen av markpriset och under förutsättning av bifall till Kungl. Maj:ts befallningshavandes förslag, att

tomten XII med en areal av 1.350 hektar icke skulle ingå i försäljningen, i anledning varav det uppskattade skogsvärdet å folkparksområdet borde minskas med värdet av skogen å berörda tomt, vilket värde vid arrendevärderingen upptagits till 263 kronor, har Kungl. Maj:ts befallningshavande ansett, att köpeskillingen för folkparksområdet borde bestämmas till 40,173 kronor 28 öre.

I övrigt har Kungl. Maj:ts befallningshavande ej haft något att erinra i anledning av kommitterades förslag.

På grund av vad Kungl. Maj:ts befallningshavande sålunda anfört har Kungl. Maj:ts befallningshavande hemställt,

dels att till Kalmar stad måtte försäljas det å den av arkitekten greve Cronstedt upprättade kartan över folkparken upptagna området med undantag av tomten XII under följande villkor, nämligen:

att för området, som innehölle en areal av 61.233 hektar, vid tillträdet skulle erläggas i köpeskillning 40,173 kronor 28 öre;

att området finge tillträdas den 14 mars 1917;

att staden skulle å tillträdesdagen till änkan Lovisa Karlsson erlægga lösen för den henne tillhöriga stugan å torpet Gröndal med 1,000 kronor;

att, därest skeppsmäklaren Nilsson icke önskade bortföra sina å nämnda torp befintliga byggnader, staden skulle till Nilsson utbetala ersättning för dem med 1,200 kronor;

att domkyrkovaktmästaren Schantz förbehölles nyttjanderätt under sin livstid till det område om 4.20 ar, som han nu innehade;

att åt grosshandlaren Ragnar L. Jeansson och stationsinspektoren Ek förbehölles rätt att mot en årlig avgift av 75 kronor och villkor i övrigt, som innehölles i det av de kommitterade framlagda förslaget till arrendevillkor, fortfarande disponera, Jeansson lägenheten XIII och Ek lägenheten XIV med det ägoinnehav, som å förberörda över folkparken upprättade kartsnitt för var och en av lägenheterna angivits;

att staden förbunde sig att tillhandahålla den mängd grus, som årligen kunde erfordras vid kronoegendomen Skälby, dock högst 100 kubikmeter årligen, vilket grus, som skulle vara av god beskaffenhet, skulle på vederbörandes rekvisition levereras fritt å banvagn vid Kalmar västra järnvägsstation; samt

att staden skulle ensam vidkännas lagfarts- och andra med köpet förenade kostnader;

dels ock att lägenheten XV måtte försäljas till Olof Abramson mot en köpeskillning av 471 kronor att kontant betalas vid tillträdet den 14 mars 1917.

Vidkommande torparnas anhållan att få inköpa torpen, har Kungl. Maj:ts befallningshavande ansett sig sakna anledning att frågå sin i det över arrendeuppskattningsmännens förslag avgivna yttrande uttalade åsikt och följaktligen avstyrkt bifall till förevarande ansökning.

Vidare har Kungl. Maj:ts befallningshavande, som — efter det kontoristen K. Bergvall, konsuln J. Jeansson, doktor Hj. Ringberg och landssekreteraren Karl Mossberg hos Kungl. Maj:t gjort förnyad ansökning i fråga om förvärvande av de lägenheter, som de nu innehava under ifrågavarande egendom, och domänstyrelsen anbefallts att efter vederbörandes hörande däröver avgiva utlåtande samt kommunicerat samma ansökning — överlämnat infortrat yttrande häröver av vederbörande domänintendent och avgivit eget utlåtande.

*Lägenhets-
innehavares
ansökning.*

Domänintendenten, som förrättade 1912 års arrendeuppskattning å egendomen, varvid ifrågakomna lägenheterna, å domänkartan av år 1911 betecknade med IX, X, XI och XVII, föreslogos till försäljning, har — med framhållande att de tre förstnämnda lägenheterna vore avskilt belägna invid egendomens nordöstra gräns och i söder avskilda från övriga ågor genom Skälbyviken samt att lägenheten XVII låge intill torpet Moens östra gräns och norr om den linje, som å nämnda karta angåve norra gränsen för folkparksområdet, samt att av sökandena Ringberg och Mossberg nedlagts betydande kostnader uti den magra skogsjordens omdaning till trädgård med fruktträd och prydnadsväxter, vilka först nu hunnit så långt, att innehavarna hade nytta och trevnad därav — tillstyrkt bifall till ansökningen.

*Infortrade
yttranden.
Domän-
intendenten.*

Kungl. Maj:ts befallningshavande har anfört, att med hänsyn till områdenas belägenhet desamma kunde utan någon olägenhet för egendomen därifrån avseväras samt, vidhållande sin förut uttalade uppfattning, att de av arrendeuppskattningsmännen föreslagna saluvärdena borde höjas med förut angivna procent, nämligen för området IX till 2,475 kronor, för X till 633 kronor 75 öre, för XI till 176 kronor 25 öre samt för XVII till 573 kronor 75 öre, hemställt, att områdena måtte försälas till de nuvarande innehavarna mot köpeskillingar, motsvarande nämnda värden, under villkor att områdena finge tillträdas den 14 mars 1917 och att vederbörande köpare å tillträdesdagen kontant erlade köpeskillingarna.

*Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande.*

Domänstyrelsen har i utlåtande den 26 februari 1916 för egen del anfört, att ehuru väl styrelsen fortfarande hyste den mening, att frågan

*Domänstyrel-
sen.*

om beredande av en så kallad folkpark åt Kalmar stad kunde vinna sin lösning på det sätt styrelsen i sin skrivelse den 8 maj 1914 föreslagit, styrelsen dock efter vad i ärendet förekommit vid 1914 års senare riksdag ansåge sig icke böra motsätta sig det för ändamålet erforderliga områdets upplåtande under äganderätt. Härvid finge dock styrelsen på av Kungl. Maj:ts befallningshavande anförda skäl avstyrka försäljning av det av arrendatorn le Grand nu inhägnade området, som å 1911 års karta betecknats med XII och upptog ägofiguren nr 434, vidare upplåtande till staden av fiskerätten i Skälbyviken samt av nyttjanderätt till den så kallade Mossbergs väg; och vad vidkomme Ragnar L. Jeansons och Eks lägenheter syntes det styrelsen, att det ej borde möta hinder från stadens sida mot att låta bemälde lägenhetsinnehavare fortfarande bibehållas vid nuvarande innehav, intill dess anordningar för folkparken ovillkorligen skulle utföras därinom.

Beträffande köpeskillingen för folkparksområdet ville styrelsen väl medgiva, att värdet av vissa delar av marken, såsom vissa områden invid stranden, Svinö och holmarna, ej kunde skattas så högt som de delar därav, som vore avsedda att utgöra det egentliga folkparksområdet, men denna omständighet likasom storleken av de av kommitterade antydda kostnaderna för parkens iordningställande syntes styrelsen ej vara så vägande, att därav betingades en sänkning av medelvärdet för marken i dess helhet under det medelpris per hektar av 500 kronor, vartill uppskattningsmännen år 1912 kommit, och vilket styrelsen funne vara moderat i synnerhet i betraktande av den betydelse staden fäste vid områdets åtkomst nu. I följd härav ansåge styrelsen, som ej hade något att anmärka mot värderingen av växande skog å området eller mot det föreslagna inlösningspriset å kronans i försäljningen ingående hus, att köpeskillingen borde bestämmas till 46,296 kronor 58 öre.

För övrigt hade styrelsen ej något att anmärka eller tillägga i fråga om de försäljningsvillkor Kungl. Maj:ts befallningshavande föreslagit.

Vidkommande sättet för områdets avskiljande från stamfastigheten ansåge styrelsen jordavsöndringsförfarandet böra tillämpas.

Styrelsen finge vidare i likhet med Kungl. Maj:ts befallningshavande tillstyrka försäljning till förbemälde Abramson av tomten nr XV med den därför ifrågasatta arealen av 0.402 hektar, och syntes denna upplåtelse böra ske enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, dock att köpeskillingen, såsom Kungl. Maj:ts befallningshavande föreslagit, skulle betalas kontant vid tillträdet.

Beträffande de utanför folkparksområdet belägna torpen och villalägenheterna vidhölle styrelsen sin i skrivelsen den 8 maj 1914 uttalade åsikt.

Jag anser mig med hänsyn till den verkställda utredningens resultat kunna biträda förslaget, att till staden Kalmar må försäljas det av de kommitterade föreslagna området av Tallhagen med tillhörande holmar och del av Svinön men med undantag av den av arrendatorn le Grand nu intagna lägenheten XII samt fiskerätten i Skälbyviken, vilka böra bibehållas för kronoegendomen. Jag vill framhålla, att den s. k. Mossbergs väg faller utanför området. Detta område innehåller en areal av 61.233 hektar. Lägenhetsägarna Eks och Ragnar L. Jeanssons ansökningar att få med äganderätt inköpa sina lägenheter eller delar av desamma kan jag icke tillstyrka, enär det påtagligen bör för staden vara av stor betydelse att hava äganderätt till området i dess helhet. Där emot bör i huvudsaklig överensstämmelse med kommitterades förslag arrenderätt tillförsäkras dessa personer till de i samma förslag för dem avsedda områden, med tillägg, i enlighet med domänstyrelsens förslag, att de böra bibehållas vid sina nuvarande lägenhetsinnehav, intill dess anordningar för folkparken skola utföras därinom och kräva ett inkräktande dära.

Departements-
chefen.

Priset på det område, som sålunda bör säljas till staden, anser jag böra, såsom Kungl. Maj:ts befallningshavande föreslagit, beräknas efter 400 kronor för hektar med tillägg av värdet av växande skog samt av kronans hus och skulle då uppgå till inalles 40,173 kronor 28 öre, som torde böra avjämnas till 40,200 kronor. Att jag nu kunnat föreslå priset så pass lågt, beror på att området icke skall användas till bebyggande eller eljest torde kunna giva staden nämnvärd inkomst, när det användes till folkpark. Det synes mig emellertid av vikt, att detta användningssätt på något sätt garanteras, och torde detta lämpligen kunna ske därigenom, att bland köpevillkoren stadgas, att området, med undantag av delen av Svinön jämte holmarna, icke må utan tillstånd av ägaren till Skälby kungsladugård användas till annat ändamål än folkpark, samt att in-teckning härför må tagas i området såsom servitut till förmån för nämnda kungsladugård.

Mot de av Kungl. Maj:ts befallningshavande föreslagna köpevillkoren har jag i övrigt icke något att erinra. Dock torde i proposition till riksdagen icke böra utsättas någon viss tillträdesdag.

Jag tillstyrker likaledes försäljning till Olof Abramson av lägenheten XV för 471 kronor att betalas kontant vid tillträdet samt med

förbehåll om stängselskyldighet mot kronans mark. Att tillämpa egnahemsupplåtelseförfarandet i detta fall synes mig knappast motiverat.

Framställningarna av torparna å Brändtorpet, Moen, Funkaborpet, Svensknabben, Oxhagstorpet och Olstorpet att få inköpa var och en sitt torp finner jag mig nu, liksom år 1914 och av samma skäl som då, icke kunna tillstyrka. De hava även avstyrkts av samtliga myndigheter. Vissa av dessa torp torde emellertid kunna få av torparna arrenderas direkt av kronan.

Vad slutligen beträffar de fyra lägenheterna IX, X, XI och XVII, vilka ligga utanför det till upplåtelse åt staden ifrågasatta området, är att märka, att de tre förstnämnda av dessa lägenheter äro belägna utmed stranden å en smal, av främmande ägor norrut begränsad och från egendomens övriga ägor på naturligt sätt avskild markremsa. De synas kunna upplåtas från egendomen utan någon olägenhet för dennas övriga ägor. Med hänsyn till det förändrade läge, vari frågan om lägenhetsupplåtelser kommit genom riksdagens beslut år 1914 och den nu ifrågasatta försäljningen av ett stort område till staden Kalmar, anser jag mig kunna tillstyrka, att dessa tre lägenheter, IX, X och XI, försäljas till sina respektive innehavare. De av Kungl. Maj:ts befallningshavande föreslagna prisen torde kunna godkännas, men synas för lägenheterna X och XI böra utjämnas till respektive 634 och 176 kronor. De böra betalas kontant vid tillträdet. Såsom villkor för försäljning av lägenheten XI, vilken angränsar kronoegendomens återstående ägor, torde böra föreskrivas, att lägenhetens innehavare skall uppehålla stängsel mot kronans mark.

Den av landssekreteraren Mossberg nu innehavda lägenheten XVII är däremot belägen inne i landet och omgives å alla sidor av kronoegendomens ägor. Dess försäljning med äganderätt synes därför icke nu lämplig, varemot hinder icke bör möta för att lägenheten fortfarande upplåtes på arrende.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen medgiva,

dels att det å ovanberörda av arkitekten greve S. Cronstedt upprättade kartsbild till folkpark föreslagna området med undantag av lägenheten XII må med en areal av 61.233 hektar från kungsladugården Skälby om 5 mantal i Kalmar socken med utjorden Värnsnäs i Kläckeberga socken av Kalmar län försäljas till staden Kalmar mot en köpeskilling av 40,200 kronor att betalas kontant vid tillträdet samt under villkor i övrigt:

att området, med undantag av däri ingående del av Svinön samt

holmar, icke må utan tillstånd av ägaren till Skälby kungsladugård användas till annat ändamål än folkpark samt att in-teckning till säkerhet härför må tagas i området såsom servitut till förmån för nämnda kungsladugård;

att staden å tillträdesdagen till änkan Lovisa Karlsson erlägger lösen för den henne tillhöriga stugan å torpet Gröndal med 1,000 kronor;

att, därest skeppsmäklaren A. E. Nilsson icke önskar bortföra sina å nämnda torp befintliga byggnader, staden skall till Nilsson utbetala ersättning för dem med 1,200 kronor;

att domkyrkovaktmästaren A. F. Schantz förbehålles avgiftsfri nyttjanderätt under sin livstid till det område om 4.20 ar, som han nu innehar;

att åt grosshandlaren Ragnar L. Jeansson och stationsinspektoren K. Ek förbehålles rätt att mot en årlig avgift av 75 kronor för vardera och i huvudsak på de villkor i övrigt, som innehållas i det av de kommitterade framlagda förslaget till arrendevillkor, fortfarande disponera, Jeansson lägenheten XIII och Ek lägenheten XIV med det ägo-innehav, som å förberörda över folkparken upprättade karts-kiss angivits för var och en av lägenheterna, ävensom återstående delar av de av dem nu innehavda lägenhetsområdena, intill dess anordningar för folkparken skola utföras däri-nom och kräva ett inkräktande därå;

att staden förbinder sig att tillhandahålla den mängd grus, som årligen kan erfordras vid kronoegendomen Skälby, dock högst 100 kubikmeter årligen, vilket grus, som skall vara av god beskaffenhet, skall på vederbörandes rekvisition levereras fritt å banvagn vid Kalmar västra järnvägsstation; samt

att staden ensam vidkännes lagfarts- och andra med köpet för-enade kostnader;

dels ock att de å nämnda karts-kiss upptagna lägenheterna IX, X, XI och XV må från samma kronoegendom mot nedan angivna köpe-skillingar försäljas, lägenheten IX till konsuln J. Jeansson mot 2,475 kronor, lägenheten X till doktorn Hj. Ringberg mot 634 kronor, lägenheten XI till kontoristen K. Bergvall mot 176 kronor och lägenheten XV till handlanden O. Abramson mot 471 kronor, alla köpeskillingarna att betalas kontant vid tillträdet, samt under villkor att varje köpare ensam svarar för de med områdets avskiljande och lagfart å fånget förenade kostnader ävensom, beträffande lägenheterna XI och XV, att dessa lägenheters innehavare uppsätta och underhålla stängsel i gränsen mot kronans mark.

Kungl. Maj:ts Nåd. Proposition Nr 158.

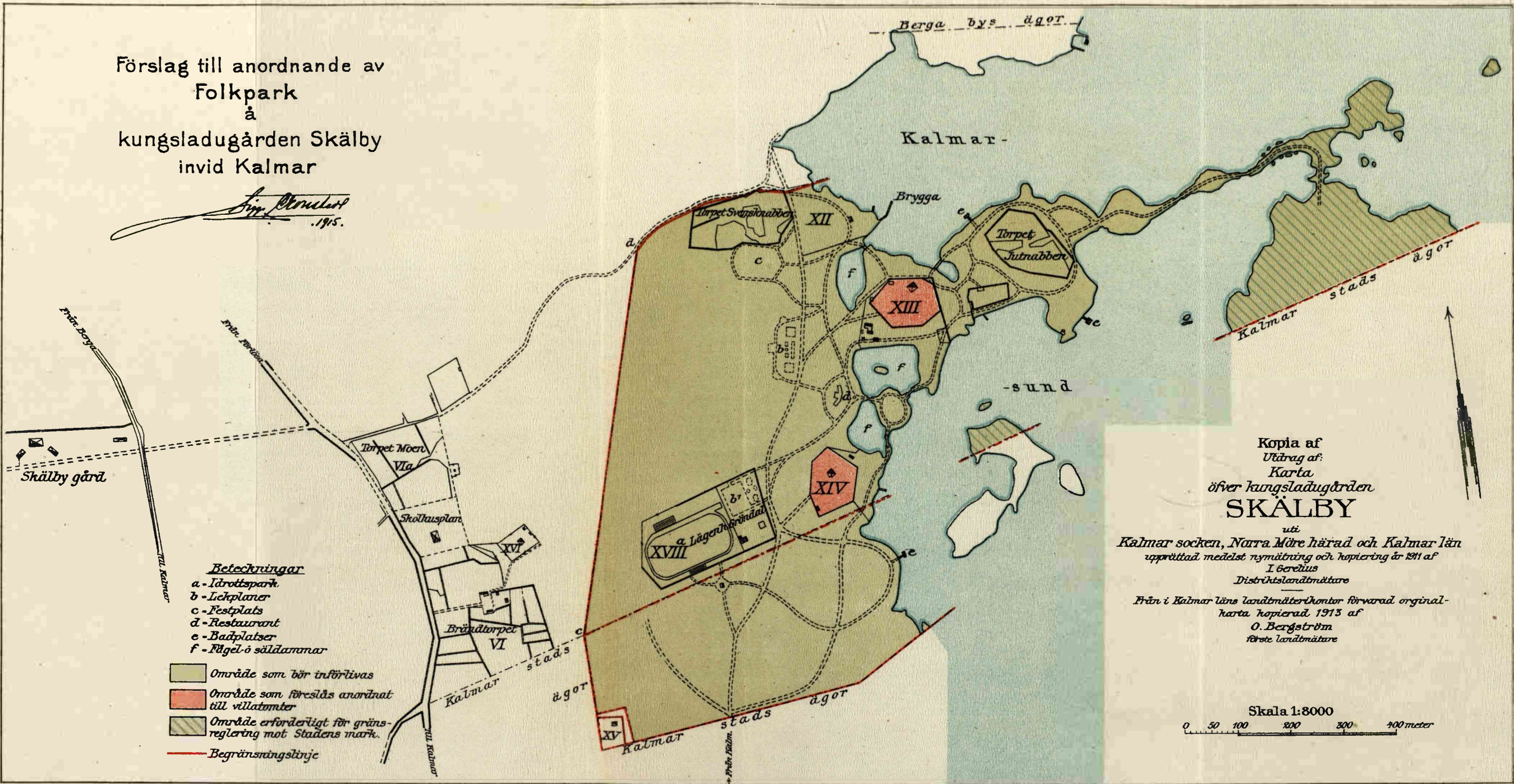
Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall och förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga . . . till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. Lekander.

Förslag till anordnande av
Folkpark
å
kungsladugården Skälby
invid Kalmar

Sig. Örnstedt
1915.



Kopia af
Uttåg af:
Karta
öfver kungsladugården
SKÄLBY
uti
Kalmar socken, Norra Måre härad och Kalmar län
upprättad medelst nymätning och kopiering år 1911 af
I. Gerelius
Distriktslandmätare
Från i Kalmar läns landmäterkontor förvarad original-
karta kopierad 1913 af
O. Bergström
förste landmätare

Skala 1:8000
0 50 100 200 300 400 meter